

Utjecaj materijalnog bogatstva države na indeks sreće

Šuster, Sara

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:641547>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-26**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet ekonomije i turizma

«Dr. Mijo Mirković»

SARA ŠUSTER

**UTJECAJ MATERIJALNOG BOGATSTVA DRŽAVE
NA INDEKS SREĆE**

Završni rad

Pula, 2019.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet ekonomije i turizma

«Dr. Mijo Mirković»

UTJECAJ MATERIJALNOG BOGATSTVA DRŽAVE NA INDEKS SREĆE

Završni rad

Sara Šuster

JMBAG: 0303057175, redovita studentica

Studijski smjer: Marketinško upravljanje

Kolegij: Ekonomska sociologija

Mentor / Mentorica: doc. dr. sc. Saša Stjepanović

Pula, lipanj 2019.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Sara Šuster, kandidat za prvostupnika ekonomije/poslovne ekonomije, smjera Marketinško upravljanje, ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, lipanj, 2019. godine

Ja, Sara Šuster, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom Utjecaj materijalnog bogatstva države na indeks sreće koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. POKAZATELJI KVALITETE ŽIVOTA.....	3
2.1. Definicija i ključni čimbenici kvalitete života.....	3
2.2. Mjerenje i indikatori kvalitete života.....	4
3. INDEKS SREĆE KAO INDIKATOR KVALITETE ŽIVOTA NOVIJEG DOBA.....	8
3.1. Definicija i odrednice sreće	8
3.2. Sreća pojedinca u suvremenom društvenom okruženju.....	8
3.3. Opća obilježja termina i mjerenje indeksa sreće.....	11
4. AKTUALNI INDEKS SREĆE NA NACIONALNOM I GLOBALNOM NIVOU	14
4.1. Svjetsko izvješće o sreći 2019. godine.....	14
4.2. Poredak zemalja svijeta prema aktualnom indeksu sreće	15
4.4. Zemlje svijeta s najnižim indeksom sreće	19
4.5. Utjecaj ekonomskog blagostanja na nacionalni indeks sreće	21
5. INDEKS SREĆE U HRVATSKOJ KAO ZEMLJI U TRANZICIJI I RECESIJI	23
6. ZAKLJUČAK.....	24
POPIS LITERATURE.....	26
SAŽETAK.....	28
ABSTRACT	29

1. UVOD

Iako načelno svi volimo reći kako se sreću ne može kupiti novcem, uglavnom ipak vjerujemo da je materijalno bogatstvo u znatnoj mjeri garancija za sreću. Istina je da novac može omogućiti puno toga što čovjeka čini sretnim, no u cijeloj toj priči često se zanemaruje jedan važan faktor, a to je čovjekova percepcija sreće. Čini se da je upravo to ono ključno, ne samo kada je u pitanju materijalno bogatstvo, nego zapravo sve u našim životima što nas raduje ili rastužuje.

Dakle, nije zapravo ključ u tim konkretnim situacijama, koliko u nama samima, o našim očekivanjima i našim reakcijama na određeni događaj, pojavu, problem i sl. Naravno, velike životne promjene i veliki događaji, oni koji radikalno mijenjaju naš život, uglavnom djeluju na sve nas isto – pronalazak prave ljubavi sve čini sretnima, dok pogoršanje zdravlja sve čini nesretnima.

No, uglavnom slika nije tako crno-bijela i upravo to područje nijansi zaslužuje veću pažnju. Primjerice, neki stari, ali očuvani polovni automobil istovremeno za nekoga može značiti ogromnu sreću, dok druga osoba prema nečem takvom može biti potpuno indiferentna. Gdje je onda ključ sreće i možemo li uopće govoriti o nekim generalnim mjerilima i mjerama?

Sreća možda nije u bogatstvu, ali činjenica je da je život lakši (i ljepši) kada osoba ima financijsku sigurnost, što znači da ima dovoljno novca da sebi osigura hranu, krov nad glavom i adekvatnu brigu za zdravlje, te obrazovanje (iako kategorija obrazovanja u nerazvijenim zemljama spada zapravo u luksuz).

Tako se zapravo *ekonomsko blagostanje* (a ne samo i isključivo *bogatstvo*) dovodi u izravnu vezu s poboljšanjem kvalitete života, što je svakako opravdano – bolji životni standard omogućuje bolju prehranu, bolju zdravstvenu zaštitu i njegu, bolje obrazovanje – drugim riječima, omogućuje kvalitetan način življenja u skladu sa potrebama i željama pojedinca.

I novija su istraživanja pokazala da je subjektivan osjećaj zadovoljstva izravno povezan s financijskom sigurnošću, ali ne nužno i s materijalnim bogatstvom.

Štoviše, u istraživanjima upravo tog subjektivnog osjećaja zadovoljstva u brojnim se slučajevima pokazalo da su stanovnici manje razvijenih i bogatih zemalja izrazili veće subjektivno zadovoljstvo u odnosu na stanovnike nekih bogatijih zemalja. Tako je taj *subjektivni osjećaj zadovoljstva* došao pod povećalo stručnjaka i javnosti, kao svojevrsni fenomen, kojem se dosad nije pridavala posebna važnost, barem ne na toj globalnoj i organiziranoj razini. Pokazatelj razine subjektivnog osjećaja zadovoljstva naziva se indeks sreće i u ovom je radu fokus upravo na tom fenomenu, i to iz perspektive pitanja – *koliko bogatstvo neke države zapravo utječe na indeks sreće njenih stanovnika?*

Rad se temelji na sekundarnim izvorima podataka koji se bavi definiranjem i istraživanjima povezanim s kvalitetom života, zadovoljstvom kao, ne samo psihološkim, sociološkim i općedruštvenim nego i političkim pitanjem, indeksom sreće u širem u užem smislu, na nacionalnom i globalnom nivou.

Rad se sastoji od šest poglavlja. Nakon prvog poglavlja, koje je uvodno, drugo poglavlje bavi se pokazateljima kvalitete života, odnosno definicijom kvalitete života i faktorima o kojima ista ovisi, standardnim indikatorima za mjerenje kvalitete života i promjenama trendova u izboru indikatora za mjerenje kvalitete života.

Treće poglavlje bavi se indeksom sreće kao indikatorom kvalitete života novijeg doba, odnosno definicijom, odrednicama i vrstama sreće, srećom građana kao političkim pitanjem te općim obilježjem termina i mjerenjem indeksa sreće.

Četvrto poglavlje bavi se aktualnim mjerenjima i podacima indeksa sreće na nacionalnom i globalnom nivou, odnosno aktualnim poretkom zemalja svijeta prema indeksu sreće, pri čemu analiziramo zemlje svijeta s najvišim indeksom sreće, zemlje svijeta s najnižim indeksom sreće te, na temelju toga, utjecaj ekonomskog blagostanja na nacionalni indeks sreće.

Peto poglavlje bavi se indeksom sreće u Hrvatskoj, kao zemlji koja prolazi kroz procese tranzicije i recesije. Šesto poglavlje je posljednje i zaključno poglavlje rada u kojem se rezimira sve navedeno.

2. POKAZATELJI KVALITETE ŽIVOTA

2.1. Definicija i ključni čimbenici kvalitete života

Svjetska zdravstvena organizacija poima kvalitetu življenja kao percepciju osobe o vlastitom životu u kontekstu kulturnog i vrijednosnog sustava u kojem živi, a s obzirom na svoje ciljeve, očekivanja i ograničenja.¹

No, definicija *pojma kvaliteta* života ovisi o kontekstu u kojem se taj termin upotrebljava. Tako u ekonomiji označava tzv. *životni standard*, odnosno ukupnost materijalnih i društvenih uvjeta koji omogućuju određeni način života, dok u medicini najčešće označava stupanj sačuvanih funkcija bolesnika. Nadalje, u psihološkom smislu "kvaliteta života individualna je procjena vlastitoga zadovoljstva načinom života, njegovim tijekom, uvjetima, perspektivama te mogućnostima i ograničenjima". Ova se definicija najčešće upotrebljava i zapravo je najbliže objašnjenju pojma kvalitete života. Ta *individualna procjena vlastitog zadovoljstva* temelji se na individualnom iskustvu, te očekivanjima, težnjama i vrijednosnom sustavu pojedinca, a određena je i psihofiziološkim sklopom karakteristika pojedinca.²

Kvaliteta života, kao što vidimo, ovisi o brojnim faktorima, koji se mogu grupirati u dvije temeljne skupine, a to su: (1) unutarnji i (2) vanjski faktori.

Unutarnji faktori su svi oni čimbenici koji dolaze iz samog pojedinca, odnosno iz njegova psihofizičkog aspekta: to su, kako je navedeno, očekivanja, težnje i sustav vrijednosti pojedinca, kao i njegov način percepcije, te, generalno govoreći, njegovo stanje duha i tijela, odnosno njegovo psihičko i fizičko zdravlje i ukupno stanje.

Vanjski faktori su svi oni čimbenici koji na kvalitetu života utječu iz neposrednog i posrednog okruženja, poput: međuljudskih odnosa, obrazovnih mogućnosti, sigurnosti, klimatskih uvjeta, društveno-političke situacije, stupnja autonomije te, između ostaloga, materijalnih uvjeta, odnosno ekonomskog okruženja pojedinca te njegova vlastita ekonomskog blagostanja.

¹ Kaliterna Lipovčan, Lj., Burušić, J., Tadić, M.: Indikatori kvalitete življenja, Priručnik za psihološku djelatnost u zaštiti i promicanju mentalnog zdravlja, Zavod za javno zdravstvo Sveti Rok Virovitičko-podravske županije, 2011.

² Hrvatska enciklopedija: *Kvaliteta života*. Leksikografski zavod, Zagreb. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=34866>. Pristup: 04.03.2019.

Upravo se ovo potonje dovodi u vezu sa subjektivnim zadovoljstvom pojedinca, te je upravo analiza korelacije ovih dvaju pojmova u fokusu ovoga rada.

Kvaliteta života (ili življenja), kada ju definiramo kao “stupanj u kojem pojedinci uživaju u svojim životima”³, postaje nešto što se može vrednovati, ocjenjivati, procjenjivati i mjeriti, o čemu je riječ u idućim poglavljima.

2.2. Mjerenje i indikatori kvalitete života

Osnovni je cilj istraživanja kvalitete življenja prepoznavanje čimbenika koji doprinose ostvarivanju ciljeva i potencijala pojedinaca te življenju željenog životnog stila.⁴

Sukladno gore navedenim unutarnjim i vanjskim faktorima koji utječu na kvalitetu života, posljednjih desetljeća razvila su se dva osnovna pristupa u istraživanju kvalitete života: (1) objektivni i (2) subjektivni, koji se razlikuju prema vrsti indikatora koji su u središtu istraživanja:⁵

- objektivni pristup usredotočen je na proučavanje zastupljenosti različitih vanjskih indikatora kao što su materijalno stanje, stanje okoliša, političke slobode, stupanj demokratičnosti u društvu i sl., a

- subjektivni pristup pretežno se bavi subjektivnim doživljajima i iskustvima pojedinaca.

Objektivni pristup tako koristi sljedeće faktore kao indikatore razine kvalitete života:⁶

- različite velike događaje u životu pojedinca (npr. rat, razvod),
- okolinske uvjete (npr. BDP, sustav zdravstvene i socijalne zaštite) te
- demografske čimbenike (npr. dob, spol, radni status).

³ Veenhoven, R. (2005.): Apparent Quality of life in nations: How long and happy people live?, Social Indicators Research, 2005., vol 71., pp: 61-68

⁴ Bejaković P., Kaliterna Lipovčan, Lj. (2007.): Quality of life in Croatia: Key findings from national research, Dublin: European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions

⁵ Kaliterna Lipovčan, Lj., Burušić, J., Tadić, M.: Indikatori kvalitete življenja, Priručnik za psihološku djelatnost u zaštiti i promicanju mentalnog zdravlja, Zavod za javno zdravstvo Sveti Rok Virovitičko-podravske županije, 2011., Prema: (Diener i Suh, 1997.; Oliver, Holloway i Carson, 1995.)

⁶ Kaliterna Lipovčan, Lj., Burušić, J., Tadić, M.: Indikatori kvalitete življenja, Priručnik za psihološku djelatnost u zaštiti i promicanju mentalnog zdravlja, Zavod za javno zdravstvo Sveti Rok Virovitičko-podravske županije, 2011.

Međutim, subjektivni osjećaj ispunjenja i zadovoljstva ne ovisi samo o ovim faktorima, odnosno, uvelike ovisi o načinima na koje osoba percipira odnosno doživljava ove vanjske, objektivne faktore (primjerice, isti događaj, kao što je recimo razvod, može potpuno drugačije djelovati na dvije osobe), stoga se za mjerenje kvalitete života koristi i subjektivni pristup.

Subjektivni pristup je u odnosu na objektivni pristup složeniji, no prema recentnim istraživanjima pokazalo se da je ovaj pristup relevantniji i korisniji “jer su subjektivni indikatori bolji prediktori globalne procjene života od objektivnih”⁷. Odnosno, “pojedinač najbolje sam za sebe može odrediti koliko je sretan i zadovoljan u svom životu u cijelosti ili u pojedinim životnim područjima.”⁸ No, postoje i određene poteškoće sa ovim pristupom koje se odnose na probleme pri mjerenju, s obzirom na činjenicu “da se ljudi međusobno uvelike razlikuju po važnosti koju pridaju određenom području života”⁹. Drugim riječima, ovaj je pristup posve pristran, stoga je zapravo potrebno kombinirati i jedan i drugi pristup – subjektivni i objektivni – da bi se adekvatno moglo pristupiti mjerenju kvalitete života.

No, ono što je veoma važno je to da se subjektivni pristup temelji na činjenici da je pri mjerenju kvalitete života važno uzeti u obzir i “kognitivne i afektivne reakcije pojedinca na njegov/njezin vlastiti život u cjelini”, stoga ovaj pristup podrazumijeva izravno mjerenje doživljaja dobrobiti, “pri čemu se najčešće radi o samoprocjeni pojedinih komponenata i/ili cjelokupnog doživljaja subjektivne dobrobiti” – ovo je zapravo indeks sreće, o čemu će biti više riječi u trećim poglavljima.

Inače, mjerenja i praćenja kvalitete života, subjektivna i objektivna, na globalnoj razini uključuju:¹⁰

- međunarodni indeks dobrobiti,
- indeks ljudskog razvoja,

⁷ Diener, E., Suh, E. M., Lucas, R. i Smith, H. L. (1999.): Subjective Well-Being: Three Decades of Progress, *Psychological Bulletin*, 125 (2)

⁸ Kaliterna Lipovčan, Lj., Burušić, J., Tadić, M.: *Indikatori kvalitete življenja*, Priručnik za psihološku djelatnost u zaštiti i promicanju mentalnog zdravlja, Zavod za javno zdravstvo Sveti Rok Virovitičko-podravske županije, 2011.

⁹ Kaliterna Lipovčan, Lj., Burušić, J., Tadić, M.: *Indikatori kvalitete življenja*, Priručnik za psihološku djelatnost u zaštiti i promicanju mentalnog zdravlja, Zavod za javno zdravstvo Sveti Rok Virovitičko-podravske županije, 2011..

¹⁰ Kaliterna Lipovčan, Lj., Burušić, J., Tadić, M.: *Indikatori kvalitete življenja*, Priručnik za psihološku djelatnost u zaštiti i promicanju mentalnog zdravlja, Zavod za javno zdravstvo Sveti Rok Virovitičko-podravske županije, 2011.

- indeks kvalitete življenja
- indeks planetarne sreće te
- indeks sretnih godina života.

Indeks ljudskog razvoja (Human Development Index-HDI) kao jedan od najpoznatijih objektivnih indikatora kvalitete življenja, uveden je početkom devedesetih godina 20. stoljeća od strane UN-a s ciljem procjene razvijenosti društava. Tri glavna indikatora ovog indeksa su: očekivana životna dob, obrazovanje i bruto nacionalni dohodak. Na temelju ostvarenih bodova rangiraju se i uspoređuju države.¹¹

Indeks kvalitete življenja (Quality of Life Index) je osmišljen 2005. godine s ciljem stvaranja jedinstvene i sveobuhvatne metodologije mjerenja kvalitete življenja unutar različitih svjetskih nacija. Uz objektivne faktore, uključuje i procjene stručnjaka o prilikama u pojedinoj državi, ali ne uključuje subjektivne procjene stanovnika. Objektivni indikator koji uključuje su: materijalno blagostanje (BDP), zdravlje (očekivani životni vijek), politička stabilnost i sigurnost (procjene političke stabilnosti i sigurnosti), obiteljski život (postotak razvoda), život unutar zajednice (u kojem stupnju se pohađaju crkvene aktivnosti, članstva u sindikatima, volontiranje), klimatske prilike i zemljopisni položaj, sigurnost posla (stopa nezaposlenosti), politička sloboda (procjene političkih i građanskih sloboda) i jednakost spolova (omjer prihoda muškaraca i žena).¹²

¹¹ Kaliterna Lipovčan, Lj., Burušić, J., Tadić, M.: *Indikatori kvalitete življenja*, Priručnik za psihološku djelatnost u zaštiti i promicanju mentalnog zdravlja, Zavod za javno zdravstvo Sveti Rok Virovitičko-podravske županije, 2011.

¹² Kaliterna Lipovčan, Lj., Burušić, J., Tadić, M.: *Indikatori kvalitete življenja*, Priručnik za psihološku djelatnost u zaštiti i promicanju mentalnog zdravlja, Zavod za javno zdravstvo Sveti Rok Virovitičko-podravske županije, 2011.

Indeks planetarne sreće (Happy Planet Index-HPI) temelji se na stavu da je procjena kvalitete življenja u nekoj državi prvenstveno na osnovu BDP-a, “zastarjeli, rigidan i nedostatan način procjene stvarne kvalitete življenja” pa se ovaj indeks temelji na mjerenju “ekološke učinkovitosti postizanja dobrobiti” te se kao takav sastoji od tri komponente: životnog zadovoljstva, očekivanog životnog vijeka i *ekološkog otiska*.¹³

Indeks sretnih godina života (Happy Life Years-HLY) mjeri stupanj u kojem ljudi žive dugo i sretno u određenom vremenu. Ovu je metodu razvio nizozemski sociolog Ruut Veenhoven¹⁴. Izračunavanje nacionalnog indeksa sretnih godina života temelji se na procjeni globalnog zadovoljstva životom pomnoženog s prosječnim očekivanim životnim vijekom pri rođenju. Visok indeks sretnih godina podrazumijeva da građani žive dugo i sretno, a niži rezultati pokazuju da je život prosječnog stanovnika kratak i ne baš sretan. Srednje vrijednosti mogu značiti sljedeće: (1) srednje trajanje života i srednje zadovoljstvo životom, (2) dugotrajan, ali nesretan život ili (3) kratak, ali sretan život.¹⁵

¹³ Kaliterna Lipovčan, Lj., Burušić, J., Tadić, M.: *Indikatori kvalitete življenja*, Priručnik za psihološku djelatnost u zaštiti i promicanju mentalnog zdravlja, Zavod za javno zdravstvo Sveti Rok Virovitičko-podravske županije, 2011.

¹⁴ Veenhoven, R. (2005.): Apparent Quality of life in nations: How long and happy people live?, *Social Indicators Research*, 2005., vol 71., pp: 61-68

¹⁵ Veenhoven, R. (2005.): Apparent Quality of life in nations: How long and happy people live?, *Social Indicators Research*, 2005., vol 71., pp: 61-68

3. INDEKS SREĆE KAO INDIKATOR KVALITETE ŽIVOTA NOVIJEG DOBA

3.1. Definicija i odrednice sreće

Sreća je jedan od osnovnih ljudskih osjećaja, i to onaj kojemu svi teže i zapravo ga trajno nastoje postići i zadržati, na različite načine. Suprotno uvriježenom vjerovanju, sreća zapravo ne ovisi o tome jesu li životne okolnosti pojedinca idealne, uključujući i postojanje materijalnog bogatstva, inteligenciju, fizičku privlačnost, godine starosti, roditeljstvo i dr., već samu percepciju tih okolnosti, koje mogu i ne moraju postojati da bi pojedinac bio sretan. Naravno, postoje okolnosti koje će svakako, u većine ljudi, izazvati ili povećati osjećaj sreće, kao što su: dobro zdravlje, dobri međuljudski odnosi, zadovoljstvo partnerom, zadovoljstvo poslom, a tu se mogu ubrojiti i faktori poput duhovnosti, religioznosti i sl., odnosno aspekti koji čine život smislenijim i lakšim. No, sama sreća ovisi o načinu na koji pojedinac sve to doživljava, odnosno o tome što on sam očekuje, želi i sl.

U relativno novoj grani *pozitivne psihologije* sreća se definira kao “spoj pozitivnih emocija oduševljenja i ugone s pozitivnim akcijama zaokupljenosti i angažiranosti”. Pozitivne emocije koje čine osjećaj sreće su: zadovoljstvo, ponos, smirenost, optimizam, nada, povjerenje. A sreća, kao emocija, čini sve da se u čovjeku jave osjećaji kao što su užitek i zadovoljenje.

3.2. Sreća pojedinca u suvremenom društvenom okruženju

Suvremeni čovjek često je pod stresom, barem tako stalno tvrde mediji i stručnjaci. Iako se na određenoj razini može raditi o preuveličavanju, činjenica jest da suvremeni čovjek često ima psihičke probleme povezane upravo sa stresom, poput anksioznosti i depresije, a jedan od ključnih čimbenika koji tome doprinose svakako je i činjenica da je suvremeni čovjek u znatnoj mjeri odvojen od prirode. Drugim riječima, boravak u prirodi ne samo da umanjuje stres, kako se to često ističe, već ustvari pridonosi osjećaju zadovoljstva, jer to je naše prirodno okruženje, i čovjek, kao takav, ima trajnu i snažnu potrebu bivanja u prirodi. Ova činjenica može objasniti situacije u kojima je pojedinac koji više boravi u prirodi i ima manje materijalnih bogatstva, sretniji od pojedinca koji ima više materijalnih bogatstava, ali živi

suvremenim urbanim životom u kojem veoma malo vremena provodi na otvorenom, odnosno u prirodi.

Psihičke poteškoće s kojima se suvremeni čovjek u razvijenim zemljama susreće često se liječe lijekovima, antidepresivima, anksioliticima i dr., ne samo onda kada za to postoje realne medicinski utvrđene indikacije, nego i onda kada to nije slučaj. Pretpostavlja se da je globalno farmaceutsko tržište godišnje vrijedno više stotina milijardi USD; za 2006. godinu se navodi ukupna prodaja od 643 milijarde dolara, a farmaceutske kompanije na hrvatskom tržištu do prije nekoliko godina zarađivale su oko 3.2 milijarde kuna na godinu i prodaja njihovih proizvoda rasla je godišnje čak 20–30%. Uz porast dijagnoza vidljivi su i trendovi porasta prodaje lijekova, pa tako se u Velikoj Britaniji broj recepata za antidepresive tijekom 90-ih godina s 9 milijuna popeo na 21 milijun, a u SAD-u se u pet godina na prijelazu u ovo stoljeće potrošnja te grupe lijekova udvostručila. Upravo su dakle psihofarmaceuti velik i vrlo propulzivan dio farmaceutskog tržišta ¹⁶ Dakle, svojevrsna *medikalizacija društva*, odnosno porast potrošnje psihofarmaceutika, zapravo gura problem pod tepih – ne rješavaju se uzroci zbog kojih pojedinac nije sretan nego se samo prikrivaju simptomi, što dugoročno rezultira još manjim osjećajem sreće. Tjelesna aktivnost, koja je u suvremenom društvu uvelike zanemarena, kao čovjekova civilizacijska potreba je nešto o čemu njegova sreća direktno ovisi, odnosno nekretanje i pasivan život imaju čitav niz negativnih posljedica za čovjekovo fizičko i psihičko zdravlje, što direktno utječe na osjećaj sreće.

Nadalje, živimo u *eri konzumerizma*, odnosno u potrošačkom društvu u kojemu je moguće sve ono što se želi, a ne samo ono što je potrebno. To, naravno, snažno utječe na način na koji pojedinac *misli da može* i *zaista i ostvaruje* svoje zadovoljstvo i sreću. Dakle, kao članovi potrošačkog društva, pojedinci su u načelu ponajprije – potrošači. Postoji jedna tvrdnja koja to praktičko oslikava – naime, riječ koju razumije najveći broj ljudi na svijetu je – Coca-Cola¹⁷. Ne “mama” ili neka druga slična, čovjeku bliža i prirodnija riječ, već riječ koja označava jedan od najpoznatijih svjetskih proizvoda. Ovaj slučaj odlično opisuje fenomenološku dimenziju koju su određeni proizvodi, odnosno brandovi, postigli izašavši iz standardnih, tržišnih okvira proizvoda i

¹⁶ Gajski, L.: Lijekovi ili priča o obmani, Soc. ekol., Vol. 18. No. 1. Zagreb, 2009., str. 408.

¹⁷ Kesić, T.: “Integrirana marketinška komunikacija”, Opinio, Zagreb, 2003.

postavši - kao globalno prepoznatljivi simboli i svojevrsne kulturološke ikone – zapravo čimbenici koji oblikuju naše misli, osjećaje, potrebe.

A s obzirom na to da proizvodi, odnosno brandovi, snažno oblikuju naša razmišljanja, stavove i dr., oni utječu i na naš subjektivni osjećaj zadovoljstva i sreće. Autor Marc Gobé to je odlično opisao u svojoj publikaciji *Deset zapovijedi emocionalnog brandinga* (2001.) gdje objašnjava kako se suvremeni marketing zapravo temelji upravo na *osjećaju*. Gobé smatra da je emocionalni branding “dinamični koktel antropologije, imaginacije, senzornog doživljaja i vizionarskog pristupa promjenama”¹⁸. Autor na temelju toga redefinira izgradnju branda prema aktualnim društvenim i tržišnim kretanjima, te navodi da suvremeni marketing, ili marketing novog doba, ima dalekosežne posljedice, a ne samo one *potrošačke*. Tako Gobé, između ostaloga, navodi kako suvremeni brandovi ostvaruju partnerski odnos s potrošačem, te ne zadovoljavaju više potrebe kupca samo na funkcionalnoj razini, već stvaraju *doživljaj*, odnosno pobuđuju određenu emociju u potrošaču (“Mi ne kreiramo sjajne automobile, mi pokušavamo stvarati sjajne doživljaje”, rekao je J. Mays¹⁹, kreator automobila VW Beetle).

Gobé, dakle, smatra da je ključni aspekt u kreiranju uspješnog branda upravo osjećaj, to je temeljno načelo njegovog *emocionalnog brandinga*, pa se veliki dio suvremenog marketinga temelji upravo na tome. A navedeno upravo povezuje financijsko blagostanje, odnosno mogućnost pojedinca da kupi određene proizvode i usluge koje želi, kako bi to u njemu izazvalo osjećaj sreće. Iz ovoga proizlazi da je novac direktna ulaznica za sreću, no znamo da to često nije tako. Zašto? Kao prvo, kada kažemo da će pojedinac biti sretan ako kupi sebi određeni proizvod ili uslugu, kao što je gore navedeno, moramo se najprije zapitati sljedeće: je li taj proizvod, ili usluga, ono što pojedincu, potencijalnom kupcu, zaista treba, istinski i suštinski rezultat njegovih stvarnih potreba i želja, ili je ta potreba isprovocirana, i na neki način umjetno stvorena, suvremenim marketingom? Ako je istina ovo što tvrdi Gobe, tada svakako moramo uzeti u obzir da naše potrebe oblikuje marketing. Iz čega proizlazi da pojedinac na kraju nije sretan, iako je kupio određeni proizvod ili uslugu, jer to zapravo nije bila njegova *stvarna* želja, već marketinški nametnuta želja,

¹⁸ Gobé, M.: *Emotional Branding, a New Paradigm of Connecting Brand to People*, Allworth Press. New York, 2001.

¹⁹ Američki dizajner automobila. Rođen 1954. u Oklahomi.

odnosno potreba. Ovo je pojednostavljeni prikaz ove problematike, no daje nam uvid u to kako funkcionira potrošačko društvo i zašto u konačnici, iako se vjeruje drugačije, materijalno bogatstvo ne znači nužno i sreću pojedinca. No, s druge strane, društvo snažno oblikuje pojedinca, pa uzorke njegove sreće (ili nesreće), treba tražiti upravo u tom društvu, jer “cjelokupno je čovjekovo biće kulturno oblikovano i određeno društvenim okruženjem u kojemu odrasta i živi.”²⁰

3.3. Opća obilježja termina i mjerenje indeksa sreće

Indeks sreće, kao stručni termin, javlja se tek u novije vrijeme, paralelno s porastom zanimanja za osjećaje zadovoljstva i sreće pojedinca, čovjeka. Kako tvrdi antropolog Yuval Noah Harari, razlog tome je činjenica da ljudi u prošlosti nisu imali vremena baviti se kontemplacijama o tome jesu li sretni i ako nisu zašto, jer su imali prečnijih briga – glad, ratove, epidemije bolesti i dr.²¹

Na temelju indeksa sreće, UN izrađuje publikaciju pod nazivom World Happiness Report, odnosno globalni izvještaj o sreći. Istraživanje provodi UN-ova inicijativa Sustainable Development Solutions Network (SDSN), odnosno Mreža rješenja za održivi razvoj, pod vodstvom autora Johna F. Helliwella, Richarda Layarda i Jeffreyja Sachsa, uz brojne suradnike. Mjerenje se provodi pomoću tzv. *Cantril ljestvice* (*Cantril ladder survey*), na temelju koje ispitanici izražavaju svoje mišljenje odnosno zadovoljstvo vlastitim životom putem ocjena od 0 do 10, pri čemu vrijednost 10 (deset) predstavlja najbolji mogući život, a vrijednost 0 (nula) predstavlja najgori mogući život, odnosno najgore moguće uvjete i osobnu percepciju istih, odnosno zadovoljstvo ispitanika.

Pitanja na koja ispitanici odgovaraju tiču se njihova svakodnevnog života, odnosno zadovoljstvo istim, ali i generalnog osjećaja zadovoljstva životom općenito, dakle, ne samo na svakodnevnoj osnovi – primjerice, osoba može biti generalno zadovoljna životom jer je ispunila neke svoje osobne ciljeve, ali trenutno može biti nezadovoljna jer prolazi kroz problematičnu fazu u životu i sl., i obrnuto, osoba može biti generalno nezadovoljna, ali u aktualnom trenutku zbog nekog lijepog događaja može proživljavati osjećaj dubokog zadovoljstva...

²⁰ Polić, M. (2007) *Kultura kao sudbina*. Zagreb: Učiteljski fakultet, Sveučilište u Zagrebu

²¹ Harari, Y. N.: “*Sapiens: Kratka povijest čovječanstva*”, Fokus, Zagreb, 2015.

Dakle, kao što vidimo, sreću je moguće i drugačije shvatiti i drugačije interpretirati – drugim riječima, za jedne taj pojam predstavlja jedno, za druge drugo i nije baš jednostavno pronaći definiciju koja pomiruje sve te stavove i koja obuhvaća sve ono što sreća jest. Stoga, ni samo istraživanje nije lako koncipirati, pa aktualna istraživanja, kao što je i ovo UN-ovo, mnogi kritiziraju. No, činjenica je da se rezultati ovih istraživanja više-manje poklapaju iz godine u godinu, a kada se mijenjaju, te su promjene u skladu s promjenama okolnosti pojedinih zemalja, što pokazuje da su ti rezultati u velikoj mjeri vjerodostojni.

Vežano za koncipiranje samih pitanja o sreći, renomirana i svjetski poznata psihologinja sa Sveučilišta u Kaliforniji, Sonja Lyubomirsky, dala je zanimljivu definiciju sreće, odnosno načina mjerenje iste. Prema njenoj teoriji, sreća može biti:²²

- *hedonistička sreća*, koja ovisi o tome kako se pojedinac osjeća u trenutku, odnosno koliko pozitivni osjećaji prevladavaju nad negativnim; ova se sreća mjeri tako da se ispitanike ispituje o tome kako se osjećaju u ovom trenutku,

- *generalna sreća*, koja opisuje zadovoljstvo osobe svojim životom u općenitom smislu, dakle ne (samo) u ovom trenutku, nego generalno; ova se sreća mjeri tako da se kroz pitanja osobu ispituje o zadovoljstvu životom, te se postavljaju pitanja o tome bi li osoba željela da je vodi potpuno drugačiji život ili bi se mijenjala s nekim drugim i sl.,

- *ispunjenost*, što se odnosi na ispunjenje želja, a autorica navodi kako je ovaj vid sreće u uskoj vezi zapravo s prethodnim, s generalnim osjećajem sreće, odnosno sa zadovoljstvom vlastitim životom; ekonomisti često ovaj vid sreće vide kao zadovoljstvo na temelju ispunjenja želja pojedinca, što se, pak, usko vezuje uz materijalno blagostanje, odnosno ispunjenje materijalnih želja;

- *blaženstvo* (eng. *eudaimonia*), što se opisuje kao stanje duha i tijela u kojem pojedinac *cvjeta* u svim, ili u većini životnih područja.

²² Goyal, M.: *World Happiness Report: A look at the ingredients of happiness*, The Economic Times, 24. ožujka, 2018., <https://economictimes.indiatimes.com/magazines/panache/world-happiness-report-a-look-at-the-ingredients-of-happiness/articleshow/63445210.cms?from=mdr> (12.03.2019.)

Pitanja upitnika kojim se mjeri indeks sreće uglavnom je koncipiran na način da uvažava gore navedenu diferencijaciju u aspektima i *vrstama* sreće.

Izvješće se, kroz više poglavlja bavi ne samo indikatorima sreće nego i faktorima koji utječu na osjećaj sreće i zadovoljstva, kao što su mentalno stanje i poremećaji, etičnost, politika, te aktualnim problemima i temama s kojima se čovječanstvo suočava na globalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini.

Podatke za ovo istraživanje prikuplja Gallup World Poll. Globalno izvješće o sreći UN objavljuje od 2012. godine.

4. AKTUALNI INDEKS SREĆE NA NACIONALNOM I GLOBALNOM NIVOU

4.1. Svjetsko izvješće o sreći 2019. godine

U vrijeme pisanja ovoga rada objavljen je najnoviji *Svjetski izvještaj o sreći*, odnosno *World Happiness Report* koji je sedmi takav po redu (prvi je objavljen u travnju 2012. godine pod nazivom *Wellbeing and Happiness: Defining a New Economic Paradigm*). Izvješće se sastoji od sedam poglavlja, kroz koja se obrađuju tri glavne teme, a to su:

1. povezanost vlade i sreće, odnosno društveno-političkog uređenja neke zemlje i osjećaja sreće kod njenih građana,
2. moć prosocijalnog ponašanja te
3. promjene u računalnoj tehnologiji.

Ovogodišnje izvješće temelji se na istraživanju koje je obuhvatilo 156 zemalja. Istraživanje je provela institucija United Nations Sustainable Development Solutions Network, u partnerstvu s fondacijom Ernesto Illy Foundation. Autori izvješća su iz grupe nezavisnih stručnjaka, a urednici ovogodišnjeg izvješća su John F. Helliwell, Richard Layard and Jeffrey D. Sachs.

Izvješće iz 2019. godine ne prikazuje samo rezultate recentnih istraživanja, nego i aktualne podatke uspoređuje s rezultatima iz prošlih godina. Na temelju te usporedbe, zaključak u ovogodišnjem izvješću je da je globalna sreća u opadanju, odnosno da je svijet nesretniji sada nego što je bio prošlih godina.

4.2. Poredak zemalja svijeta prema aktualnom indeksu sreće

Prema najnovijem *Svjetskom izvještaju o sreći*, objavljenom 20. ožujka 2019. godine, najsretnija zemlja na svijetu je Finska, slijede Danska, Norveška, Island, Nizozemska... Poredak prvih deset najsretnijih zemalja svijeta u 2019. godini prikazan je u sljedećoj tablici.

Tablica 1. Poredak 10 najsretnijih zemalja svijeta prema *Izvještajima* iz 2017. i 2019. godine

	IZVJEŠTAJ 2015 – 2017	IZVJEŠTAJ 2017 -2019
1.	FINSKA	FINSKA
2.	NORVEŠKA	DANSKA
3.	DANSKA	NORVEŠKA
4.	ISLAND	ISLAND
5.	ŠVICARSKA	NIZOZEMSKA
6.	NIZOZEMSKA	ŠVICARSKA
7.	KANADA	ŠVEDSKA
8.	NOVI ZELAND	NOVI ZELAND
9.	ŠVEDSKA	KANADA
10.	AUSTRALIA	AUSTRIJA

Izvor: *World Happiness Report 2017*, https://s3.amazonaws.com/happiness-report/2018/WHR_web.pdf (21.03.2019.); *World Happiness Report 2019*, https://s3.amazonaws.com/happiness-report/2019/WHR19_Ch1.pdf (21.03.2019.)

Ovaj poredak uglavnom nije nikakva novost – već godinama Europa globalno dominira kao najsretniji kontinent, a kao što možemo vidjeti u tablici, najsretnije su nordijske zemlje – upravo te zemlje zauzele su čak pet prvih mjesta ljestvice najsretnijih zemalja.

Iako je Europa, globalno, najsretniji kontinent, treba istaknuti da tu postoje velike razlike. Primjerice, dok su nordijske zemlje u samom vrhu ljestvice najsretnijih, zemlje poput Italije i Španjolske su na neočekivanim niskim mjestima: Italija tek na 36., a Španjolska na 30. mjestu, što je veliki pad u odnosu na njihove pozicije prije 10 godina. No, najveći pad na području Europe bilježi Grčka, koja je ove godine tek na 82. mjestu.

Neočekivana je i ovogodišnja pozicija Ujedinjenog Kraljevstva, no ovaj put se radi o usponu, i to s prošlogodišnjeg 19. mjesta na ovogodišnje 15., unatoč ekonomskom, društvenom i političkom kaosu kroz koji ta zemlja upravo prolazi.

Najsretnije zemlje svijeta prema ovogodišnjem izvješću – Finska, Danska, Norveška, Island, Nizozemska, Švicarska, Švedska, Novi Zeland, Kanada i Austrija, pojedinačno gledano, imaju sljedeće karakteristike:

- Austrija ima grad, Beč, koji je prema anketi Global Liveability Index, izabran za najbolji grad za život na svijetu (s prvog mjesta je istisnuo Melbourne)²³,

- Kanada je poznata po dugom životnom vijeku svojih stanovnika,

- Novi Zeland po prirodnim ljepotama i opuštenosti,

- Švedska je poznata po dugom životnom vijeku i odličnoj socijalnoj zaštiti,

- Švicarska također po dugom životnom vijeku, atraktivnoj poreznoj politici,

- Nizozemska po opuštenosti i otvorenosti,

- Island po jednakostima u pravima (primjerice, 2018. godine upravo je Island postao prva zemlja na svijetu koja je uvela jednake plaće za muškarce i žene²⁴),

²³ Madden, D.: Ranked: *The 10 Happiest Countries In The World In 2019*, Forbes, 28. ožujka 2019., <https://www.forbes.com/sites/duncanmadden/2019/03/28/ranked-the-10-happiest-countries-in-the-world-in-2019/#43a33c2b48a5> (29.03.2019.)

²⁴ Madden, D.: Ranked: *The 10 Happiest Countries In The World In 2019*, Forbes, 28. ožujka 2019., <https://www.forbes.com/sites/duncanmadden/2019/03/28/ranked-the-10-happiest-countries-in-the-world-in-2019/#43a33c2b48a5> (29.03.2019.)

besplatnom zdravstvenom osiguranju, niskim porezima, odličnom i svima dostupnom obrazovanju (postoji podatak da je jedan od 10 stanovnika Islanda izdao knjigu²⁵),

- Norveška po najnižim stopama korupcije, odličnoj socijalnoj zaštiti, visokoj razini poštivanja i zaštite sloboda te po velikoj stopi prosperiteta, a tu su i izvanredne prirodne ljepote (često se naziva najljepšom europskom zemljom),

- Danska je zemlja koja je već nekoliko godina poznata po svom “receptu za sreću”, tzv. *hygge* konceptu koji podrazumijeva fokusiranje na sadašnji trenutak i pronalazak mira i sreće u jednostavnim trenucima i ritualima,

- i na kraju, Finska, koja je (ponovno) na prvom mjestu, poznata je (kao i većina nordijskih zemalja) po visokom BDP-u, slobodama, socijalnoj sigurnosti.

Dakle, ono što je zajedničko svim ovim zemljama je: ekonomska stabilnost, socijalna sigurnost (koja podrazumijeva odlične škole i javna sveučilišta koji nude besplatno obrazovanje, dobro javno zdravstvo, mirovine koje omogućuju dostojanstvenu i mirnu starost i dr.) te dug životni vijek stanovnika, poštivanje i zaštita osobnih sloboda, jednakosti i prava... Jednom riječju, te zemlje osiguravaju sve potrebne uvjete za sretan i miran život – no treba napomenuti da se ne radi isključivo o ekonomskom blagostanju niti je većina stanovnika tih zemalja bogata, radi se ustvari o ekonomskoj stabilnosti koje ne znači nužno bogatstvo, ali znači udoban život i mogućnost ostvarivanja prava na rad i na zadovoljavanje svih osnovnih potreba (hrana, zdravstvo, obrazovanje) i želja pojedinca (putovanja, zabava, hobiji i sl.).

Kada govorimo o povezanosti sreće i bogatstva, razmotrit ćemo ovdje i aktualnu listu najbogatijih zemalja svijeta. Prema izvješću magazina Fortune, a prema podacima MMF-a, najbogatija zemlja svijeta je Katar s BDP-om od 128.487 dolara po stanovniku., slijedi Luksemburg sa 109.190 dolara, Singapur s 90.530 dolara, Bruneji sa 76.740 dolara. Na petom je mjestu Irska koja bilježi najbrži ekonomski rast u Europi. Poredak ostalih 10 najbogatijih zemalja svijeta prikazan je u sljedećoj tablici (rangiranje se temelji na BDP-u države per capita prema paritetu kupovne moći).²⁶

²⁵ Madden, D.: Ranked: *The 10 Happiest Countries In The World In 2019*, Forbes, 28. ožujka 2019., <https://www.forbes.com/sites/duncanmadden/2019/03/28/ranked-the-10-happiest-countries-in-the-world-in-2019/#43a33c2b48a5> (29.03.2019.)

²⁶ Segarra, L M.: *These are the Richest Countries in the World*, Fortune, 17. studenoga 2017., <http://fortune.com/2017/11/17/richest-country-in-the-world/> (25.03.2019.)

Tablica 2. Aktualni poredak 10 najbogatijih zemalja svijeta

1.	KATAR
2.	LUKSEMBURG
3.	SINGAPUR
4.	BRUNEJI
5.	IRSKA
6.	NORVEŠKA
7.	UAE
8.	KUVAJT
9.	ŠVICARSKA
10.	HONG KONG

Izvor: Segarra, L M.: *These are the Richest Countries in the World*, Fortune, 17. studenoga 2017., <http://fortune.com/2017/11/17/richest-country-in-the-world/> (25.03.2019.)

Kao što vidimo, samo su dvije zemlje s liste 10 najsretnijih zemalja ujedno i na listi 10 najbogatijih zemalja svijeta. No, ostale zemlje s liste najsretnijih većinom su na prvih 20 ili 30 mjesta na listi najbogatijih – tako je, primjerice, Nizozemska na 13., a Island na 15. mjestu najbogatijih. Iz ovoga možemo zaključiti da je bogatstvo svakako poželjan, ali ne i najvažniji, pa čak ne ni ključni, uvjet za sreću. S druge strane, ekonomska stabilnost koja pruža socijalnu sigurnost, zdravstvenu zaštitu, obrazovanje i sl., je nužan uvjet za sreću građana. No, čini se da ni to nije savim dovoljno, jer, primjerice, nijedna od prvih pet najbogatijih zemalja svijeta nije na listi 10 najsretnijih, kao što bi se možda očekivalo. Isto tako, Irska nije na listi prvih 10 najsretnijih zemalja, iako bilježi najbrži gospodarski rast u Europi.

4.4. Zemlje svijeta s najnižim indeksom sreće

Prema Globalnom izvještaju o sreći 2019., zemlja s najnižim indeksom sreće je Južni Sudan. Poredak ostalih zemalja prikazan je u sljedećoj tablici.

Tablica 3. Poredak 10 najnesretnijih zemalja svijeta prema *Izvještajima* iz 2017. i 2019. godine

	IZVJEŠTAJ 2015 - 2017	IZVJEŠTAJ 2017 - 2019
1.	BURUNDI	JUŽNI SUDAN
2.	SREDNJOAFRIČKA REPUBLIKA	SREDNJOAFRIČKA REPUBLIKA
3.	JUŽNI SUDAN	AFGANISTAN
4.	TANZANIJA	TANZANIJA
5.	JEMEN	RUANDA
6.	RUANDA	JEMEN
7.	SIRIJA	MALAVI
8.	LIBERIJA	SIRIJA
9.	HAITI	BOCVANA
10.	MALAVI	HAITI

Izvor: *World Happiness Report 2017*, https://s3.amazonaws.com/happiness-report/2018/WHR_web.pdf (21.03.2019.); *World Happiness Report 2019*, https://s3.amazonaws.com/happiness-report/2019/WHR19_Ch1.pdf (21.03.2019.)

Kao što vidimo u tablici, većina najnesretnijih zemalja svijeta nalazi se u Africi, čak šest od navedenih 10. Ostale se nalaze na području Azije, odnosno jugozapadne Azije i/ili Bliskog ili Srednjeg Istoka (Afganistan, Jemen, Sirija), a samo jedna nalazi se na američkom kontinentu, odnosno na području Srednje Amerike. U većini ovih zemalja događaju se nemiri, sukobi ili čak ratovi.

Prema istraživanju organizacije Save the Children u 2017. godini, upravo su Afganistan, Jemen, Južni Sudan, Srednjoafrička Republika i Sirija bile među najgorim zonama sukoba u 2017. Upravo u tim zemljama je, prema rezultatima navedenih istraživanja, procijenjeno da se dnevno ubije i do 300 beba.²⁷ Prema podacima UN-a, samo u Jemenu, četverogodišnji je rat ubio desetke tisuća ljudi, prouzročio kolaps gospodarstva i doveo milijune na rub gladi. Južni Sudan, kao zemlja sa najnižim indeksom sreće prema *Izvještaju* iz 2019. godine, relativno je nova afrička država – neovisnost je stekao 2011. godine podjelom Sudana na sjeverni i južni, a 2013. izbio je rat u kojem je zemlja praktički uništena etničkim čišćenjem i brojnim drugim zločinima protiv čovječanstva. U građanskom ratu koji je zahvatio tu zemlju, ubijeni su deseci tisuća ljudi, a milijuni su prognani iz domova. Tek u lipnju 2018. godine aktualni predsjednik i vođa pobunjenika potpisali su sporazum o prekidu vatre u glavnom gradu, te kasnije mirovni sporazum i primirje.

Zemlje u kojima bijesne sukobi i ratovi na zadnjim su mjestima po indeksu sreće, što je i očekivano. Radi se o zemljama u kojima nije potrebno provoditi istraživanja da bi se zaključilo da su građani nesretni - svjedoče tome i milijuni koji emigriraju u potrazi za sigurnošću i (boljim) životom. Vezano za fokus ovoga rada, a to je utjecaj bogatstva na indeks sreće, treba napomenuti da razlog zbog kojega su građani ovih zemalja nesretni nije nedostatak bogatstva nego nedostatak osnovnih uvjeta za život. A kada govorimo o ekonomskim aspektima indeksa sreće, pogledajmo kako izgleda aktualna ljestvica i poredak najsiromašnijih zemalja svijeta. Rangiranje se temelji na osobnom dohotku po glavi stanovnika. Tako najsiromašnja zemlja svijeta, Srednjoafrička Republika, bilježi BDP u visini od 681 dolara po stanovniku, Kongo 785 dolara, Burundi 808 dolara... Generalno, BDP prvih 10 najsiromašnijih zemalja svijeta kreće se od 680 do 1550 dolara.²⁸ Lista i poredak najsiromašnijih zemalja svijeta prikazani su u sljedećoj tablici.

²⁷ *Save the Children: Posljedice ratnih sukoba ubijaju 300 beba dnevno*, Aljazeera Balkans, 15. veljače 2019., <http://balkans.aljazeera.net/vijesti/save-children-posljedice-ratnih-sukoba-ubijaju-300-beba-dnevno> (27.03.2019.)

²⁸ *The poorest countries in the world*, Graphic Maps, 23. siječnja 2019., <https://www.graphicmaps.com/the-poorest-countries-in-the-world> (26.03.2019.)

Tablica 4. Aktualni poredak 10 najsiromašnijih zemalja svijeta

1.	SREDNJOAFRIČKA REPUBLIKA
2.	KONGO
3.	BURUNDI
4.	LIBERIJA
5.	NIGER
6.	MALAWI
7.	MOZABIK
8.	ERITREJA
9.	JUŽNI SUDAN
10.	MADAGASKAR

Izvor: *The poorest countries in the world*, Graphic Maps, 23. siječnja 2019.,
<https://www.graphicmaps.com/the-poorest-countries-in-the-world> (26.03.2019.)

Kao što vidimo, tri zemlje s liste prvih 10 najnesretnijih zemalja svijeta su na listi prvih 10 najsiromašnijih zemalja svijeta – Srednjoafrička Republika, Južni Sudan i Malawi. Povezanost ekonomskog statusa zemlje i sreće njenih građana je očigledna i očekivana. Općenito gledano, iznimno siromašne zemlje nalaze se ujedno i među najnesretnijima, no, nisu nesretni jer nisu bogati, nego jer nemaju osnovne preduvjete za normalan život – socijalnu sigurnost, zdravstveno osiguranje, obrazovanje...

4.5. Utjecaj ekonomskog blagostanja na nacionalni indeks sreće

Kao što vidimo u rezultatima objavljenim u *Svjetskom izvješću o sreći 2019.*, prvih 10 na listi najsretnijih zemalja svijeta nisu ujedno i zemlje koje su prve na listi najbogatijih: poklapaju se samo dvije zemlje koje su i na jednoj i na drugoj ljestvici. S druge strane, ni najnesretnije zemlje svijeta nisu nužno i one najsiromašnije, no

poklapanje je ovdje veće: tri zemlje koje se nalaze na listi najnesretnijih su ujedno i na listi najsiromašnijih.

Da je bogatsvo uvjet za sreću, tada bi najbogatije zemlje bile ujedno i najsretnije – barem u većini, no, od pet najbogatijih zemalja svijeta – Katara, Luksemburga, Singapura, Bruneja i Irske, nijedna nije na listi prvih 10 najsretnijih zemalja. No, iako bogatsvo nije ključni faktor sreće, ekonomska stabilnost jest jer donosi osnovne uvjete za normalan i dostojanstven život - socijalnu sigurnost, zdravstvenu zaštitu, besplatno i svima dostupno obrazovanje, stabilan i dostatan mirovinski sustav. Najsiromašnije zemlje svijeta, a u samom vrhu ljestvice su Srednjoafrička Republika, Kongo, Burundi, Liberija i Niger, više se poklapaju sa ljestvicom najnesretnijih: primjerice, Srednjoafrička Republika je u samom vrhu i jedne i druge ljestvice. No, to je samo dodatna potvrda da su siromašne zemlje nesretne ne zato što nisu bogate, nego zato što nemaju osigurane osnovne uvjete za normalan i dostojanstven život.

Dakle, iako se ne smije poreći važnost ekonomskog blagostanja za sreću, treba imati u vidu da materijalno bogatstvo nije garancija sreće. Kako ističe Daniel Gilbert, profesor psihologije s Harvardskog sveučilišta, stručnjak za sreću i autor knjige *Stumbling on Happiness*, dokaz tome je i činjenica da izlaskom iz siromaštva, ljudi obično doživljavaju porast razine sreće, ali taj porast dođe do određene granice i potom stagnira ili čak i opada, jer, kada se jednom zadovolje osnovne ljudske potrebe, puno više novca ne znači i puno više sreće, zapravo, puno više novca može dovesti do puno više stresa. Na primjer, studije su otkrile da su migranti otprilike udvostručili svoj dohodak od plaće premještanjem sa sela u grad. Ipak, manje su sretni od ljudi koji još žive u ruralnim područjima, iz čega proizlazi da je urbani život, koji uključuje manje prijatelja, veću diskriminaciju i nesigurnije uvjete živote, možda zapravo nesretniji nego život na selu.²⁹

²⁹ Goyal, M.: *World Happiness Report: A look at the ingredients of happiness*, The Economic Times, 24. ožujka, 2018., <https://economictimes.indiatimes.com/magazines/panache/world-happiness-report-a-look-at-the-ingredients-of-happiness/articleshow/63445210.cms?from=mdr> (12.03.2019.)

5. INDEKS SREĆE U HRVATSKOJ KAO ZEMLJI U TRANZICIJI I RECESIJI

Hrvatska je prema najnovijem izvješću o sreći u svijetu, na 75. mjestu, od 156 zemalja. To je skok od sedam mjesta u odnosu na stanje u prošlom izvješću. U usporedbi sa susjednim zemljama, s kojima Hrvatska dijeli sličnu ekonomsku i društveno-političku situaciju, hrvatski građani nesretniji su od građana Kosova (koje je na 46. mjestu) Srbije (koja je na 70. mjestu), Crne Gore (koja je na 73. mjestu). Od hrvatskih građana su sretniji i građani Slovenije (koja je na 44. mjestu), Italije (koja je na 36. mjestu) i Mađarske (koja je na 62. mjestu). Jedini nesretniji u regiji su građani BiH (koja je na 78. mjestu).³⁰

Na listi najbogatijih zemalja svijeta, od oko 200 zemalja, Hrvatska je na 61. mjestu; usporedbe radi, Slovenija je na 41. mjestu, Srbija na 85. mjestu, a BiH na 96. mjestu.³¹ Dakle, očekivano, slovenski građani su bogatiji i sretniji nego hrvatski, građani BiH su siromašniji i nesretniji od građana Hrvatske. No, građani Srbije su, iako siromašniji od hrvatskih građana, sretniji u odnosu na građane Hrvatske.

Hrvatska je zemlja koja se bori s velikim ekonomskim problemima i neučinkovitom vladom, korumpiranošću i općenito lošom društveno-političkom klimom. Dokaz tome je i sve veće iseljavanje hrvatskih građana u zemlje Europe. No, ključni faktor koji hrvatske građane čini nesretnima nije nedostatak materijalnog bogatstva, nego nedostatak ekonomske stabilnosti na kojoj bi se temeljila socijalna sigurnost, zdravstvena zaštita, adekvatni mirovinski sustav, besplatno i svima dostupno obrazovanje, i dr., kao što smo već spomenuli u kontekstu ključnih čimbenika sreće pojedinca.

Osim činjenica da se Hrvatska, unatoč problemima, popela na ljestvici najsretnijih zemalja, dobra je vijest i to da se dobrobit građana sve više ističe i dovodi u fokus kada se kreiraju javne politike te se tako u Hrvatskoj trenutno provodi znanstveno istraživanje o dobrobiti građana³², koje bi trebalo trajati do rujna ove (2019.) godine.

³⁰ *World Happiness Report 2019*, https://s3.amazonaws.com/happiness-report/2019/WHR19_Ch1.pdf (21.03.2019.)

³¹ *World Happiness Report 2019*, https://s3.amazonaws.com/happiness-report/2019/WHR19_Ch1.pdf (21.03.2019.)

³² Puni naziv istraživanja je *Hrvatsko longitudinalno istraživanje dobrobiti* (skraćeno CRO-WELL). Voditeljica projekta je dr. sc. Ljiljana Kaliterna Lipovčan, pomoćnica ravnatelja Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar. Projekt financira hrvatska Zaklada za znanost.

6. ZAKLJUČAK

Sreća je jedan od osnovnih ljudskih osjećaja kojemu svi teže i koji svi mi želimo i pokušavamo na različite načine postići i zadržati. Iako često vjerujemo suprotno, sreća ne ovisi (samo) o tome jesu li životne okolnosti pojedinca idealne, već ovisi uvelike o samoj percepciji tih okolnosti. Naravno, postoje okolnosti koje će u većini ljudi izazvati sreću, no sreća često zapravo ne ovisi o vanjskim okolnostima nego o načinu na koji pojedinac te okolnosti doživljava.

Indeks sreće, kao stručni termin, javlja se tek u novije vrijeme, paralelno s porastom zanimanja za osjećaje zadovoljstva i sreće pojedinca. To je indeks kojim se mjeri sreća, a na temelju tih mjerenja, UN izrađuje publikaciju pod nazivom World Happiness Report (Globalni izvještaj o sreći). Mjerenje se provodi pomoću ljestvice na temelju koje ispitanici izražavaju svoje mišljenje odnosno zadovoljstvo vlastitim životom putem ocjena od 0 do 10, pri čemu vrijednost 10 (deset) predstavlja najbolji mogući život, a vrijednost 0 (nula) predstavlja najgori mogući život, odnosno najgore moguće uvjete i osobnu percepciju istih, odnosno zadovoljstvo ispitanika.

Prema najnovijem *Svjetskom izvještaju o sreći*, objavljenom 20. ožujka 2019. godine, najsretnija zemlja na svijetu je Finska, slijede Danska, Norveška, Island, Nizozemska, Švicarska, Švedska, Novi Zeland, Kanada i Austrija. S druge strane, najbogatija zemlja svijeta trenutno je Katar, a slijede Luksemburg, Singapur, Bruneji, Irska, Norveška, UAE, Kuvajt, Švicarska i Hong Kong. Kao što vidimo, samo su dvije zemlje s liste 10 najsretnijih zemalja ujedno i na listi 10 najbogatijih zemalja svijeta. No, ostale zemlje s liste najsretnijih većinom su na prvih 20 ili 30 mjesta na listi najbogatijih – tako je, primjerice, Nizozemska na 13., a Island na 15. mjestu najbogatijih. Iz ovoga možemo zaključiti da je bogatstvo svakako poželjan, ali ne i najvažniji, pa čak ne ni ključni, uvjet za sreću. S druge strane, ekonomska stabilnost koja pruža socijalnu sigurnost, zdravstvenu zaštitu, obrazovanje i sl., je nužan uvjet za sreću građana. No, čini se da ni to nije sasvim dovoljno, jer, primjerice, nijedna od prvih pet najbogatijih zemalja svijeta nije na listi 10 najsretnijih, kao što bi se možda očekivalo.

S druge strane, najnesretnija zemlja svijeta prema indeksu sreće je Južni Sudan, a slijede Srednjoafrička Republika, Afganistan, Tanzanija, Ruanda, Jemen, Malavi, Sirija, Bocvana i Haiti, dok su najsiromašnije zemlje svijeta Srednjoafrička Republika,

Kongo, Burundi, Liberija, Niger, Malawi, Mozambik, Eritreja, Južni Sudan i Madagaskar.

Čini se da materijalna sigurnost puno više utječe na nesreću nego na sreću – odnosno, nedostatak materijalne sigurnosti čini ljude nesretnima, puno više nego što financijsko blagostanje čini ljude sretnima. Činjenica da je puno više siromašnih zemalja koje su ujedno i nesretne nego bogatih zemalja koje su ujedno i sretne, to potvrđuje, no treba uzeti u obzir i to da i sreća i nesreća, kao i bogatstvo ili siromaštvo, mogu biti drugačije poredani u uzročno-posljedičnom lancu nego što uglavnom vjerujemo da jesu. Zapitajmo se: jesu li ljudi nesretni zato što su siromašni ili su siromašni zato što su nesretni? Isto pitanje može se postaviti i kada je u pitanju odnos bogatstva i sreće: jesu li ljudi sretni jer su bogati ili su bogati jer su sretni?

Čini se da se tu više radi o krugu nego o linijskom procesu. Primjerice, u Danskoj nema ratova, pa su ljudi sretni te kao takvi mogu raditi, biti kreativni i napredovati, što ih onda čini bogatima. U Južnom Sudanu su stalno sukobi i nemiri, što je ogromna otegotna okolnost za razvoj, kako osobni tako i općegospodarski. Dakle, nesretne okolnosti, počevši od pojedinca pa do cijele nacije, čine ljude siromašnijima. Možemo naravno reći da ratovi izbijaju upravo u siromašnim, nerazvijenim zemljama, a da u bogatim, razvijenim zemljama nema ratova. I to je točno. No, samo djelomično.

Ono što je sigurno je to da su faktori koji utječu na sreću i nesreću, kao i na siromaštvo i bogatstvo, brojniji i kompleksniji nego što to obično mislimo. Ostaje za nadati se da će nove tehnologije u rukama i umovima visokoobrazovanih stručnjaka još više istražiti to područje kako bi nova saznanja pomogla u tome da se konačno, u 21. stoljeću, maksimalno smanji siromaštvo. Nije nam potrebno istraživanje da zaključimo kako bi takvo nešto radikalno smanjilo nesreću na svijetu.

POPIS LITERATURE

Bejaković P., Kaliterna Lipovčan, Lj. (2007.): *Quality of life in Croatia: Key findings from national research*, Dublin: European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions

Diener, E., Suh, E. M., Lucas, R. i Smith, H. L. (1999.): *Subjective Well-Being: Three Decades of Progress*, Psychological Bulletin, 125 (2)

Gajski, L.: *Lijekovi ili priča o obmani*, Soc. ekol., Vol. 18, No. 1, Zagreb, 2009.

Gobé, M. (2001.): *Emotional Branding, a New Paradigm of Connecting Brand to People*, Allworth Press. New York

Goyal, M. (2018.): *World Happiness Report: A look at the ingredients of happiness*, The Economic Times, 24. ožujka, 2018.,
<https://economictimes.indiatimes.com/magazines/panache/world-happiness-report-a-look-at-the-ingredients-of-happiness/articleshow/63445210.cms?from=mdr>
(12.03.2019.)

Harari, Y. N. (2015.): *Sapiens: Kratka povijest čovječanstva*, Fokus, Zagreb
Hrvatska enciklopedija: *Kvaliteta života*. Leksikografski zavod, Zagreb.
Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=34866>. Pristup:
04.03.2019.

Hrvatska enciklopedija: *Sreća*. Leksikografski zavod, Zagreb. Dostupno na:
<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=57589>. Pristup: 04.03.2019.

Kaliterna Lipovčan, Lj., Burušić, J., Tadić, M. (2011.): *Indikatori kvalitete življenja*, Priručnik za psihološku djelatnost u zaštiti i promicanju mentalnog zdravlja, Zavod za javno zdravstvo Sveti Rok Virovitičko-podravske županije

Kesić, T. (2003.): *Integrirana marketinška komunikacija*, Opinio, Zagreb

Madden, D. (2019.): *Ranked: The 10 Happiest Countries In The World In 2019*, Forbes, 28. ožujka 2019.,
<https://www.forbes.com/sites/duncanmadden/2019/03/28/ranked-the-10-happiest-countries-in-the-world-in-2019/#43a33c2b48a5> (29.03.2019.)

Polić, M. (2007.): *Kultura kao sudbina*, Zagreb: Učiteljski fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Segarra, L M. (2017.): *These are the Richest Countries in the World*, Fortune, 17. studenoga 2017., <http://fortune.com/2017/11/17/richest-country-in-the-world/>
(25.03.2019.)

Save the Children: Posljedice ratnih sukova ubijaju 300 beba dnevno, Aljazeera Balkans, 15. veljače 2019., <http://balkans.aljazeera.net/vijesti/save-children-posljedice-ratnih-sukoba-ubijaju-300-beba-dnevno> (27.03.2019.)

The poorest countries in the world, Graphic Maps, 23. siječnja 2019., <https://www.graphicmaps.com/the-poorest-countries-in-the-world> (26.03.2019.)

Veenhoven, R. (2005.): Apparent Quality of life in nations: How long and happy people live?, Social Indicators Research, 2005., vol 71.

World Happiness Report 2019, https://s3.amazonaws.com/happiness-report/2019/WHR19_Ch1.pdf (21.03.2019.)

SAŽETAK

Kvaliteta života predstavlja općenitu dobrobit pojedinca i društva, a iskazana je njihovim zadovoljstvom kroz život, uključujući sve, od fizičkog zdravlja, obitelji, obrazovanja, zaposlenja, bogatstva, sigurnosti, do sigurnosti slobode, vjerskih uvjerenja i okoliša. Najčešće se uz pojam kvalitete života veže osjećaj sreće sastavljen od brojnih pozitivnih emocija poput općeg zadovoljstva, duševnog mira, ponosa, smirenosti, optimizma, nade i povjerenja. Prema Svjetskom izvještaju o sreći, objavljenom 20. ožujka 2019. godine, najsretnija zemlja na svijetu je Finska, slijede Danska, Norveška, Island, Nizozemska, a prate ih još i Švicarska, Novi Zeland i Kanada. Prema Globalnom izvještaju o sreći 2019., zemlja s najnižim indeksom sreće je Južni Sudan, zatim Burundi, Sjevernoafrička republika, Sudan i velik broj ostalih nerazvijenih, najčešće afričkih zemalja. Iako se ne smije poreći važnost ekonomskog blagostanja za sreću, treba imati u vidu da materijalno bogatstvo nije garancija sreće nego je ekonomska stabilnost ta koja donosi osnovne uvjete za normalan i dostojanstven život - socijalnu sigurnost, zdravstvenu zaštitu, besplatno i svima dostupno obrazovanje, stabilan i dostatan mirovinski sustav.

Hrvatska je prema najnovijem izvješću o sreći u svijetu, na 75. mjestu, od 156 zemalja. Ključni faktor koji hrvatske građane čini nesretnim nije nedostatak materijalnog bogatstva, nego ekonomske stabilnosti na kojoj bi se temeljila socijalna sigurnost, zdravstvena zaštita, adekvatni mirovinski sustav, besplatno i svima dostupno obrazovanje.

ključne riječi: sreća, indeks sreće, ekonomija, utjecaj

ABSTRACT

Quality of life represents the overall well-being of individuals and society, and is expressed by their satisfaction throughout life, including everything from physical health, family, education, employment, wealth, security, security to freedom, religious beliefs and the environment. Most often, the notion of quality of life is associated with a sense of happiness composed of many positive emotions such as general satisfaction, peace of mind, pride, calmness, optimism, hope and confidence. According to the World Happiness Report, released on March 20, 2019, the happiest country in the world is Finland, followed by Denmark, Norway, Iceland, the Netherlands, followed by Switzerland, New Zealand and Canada. According to the 2019 Global Happiness Report, the country with the lowest happiness index is South Sudan, followed by Burundi, North Africa, Sudan and a large number of other underdeveloped, most often African countries. Although the importance of economic well-being for happiness should not be denied, it should be borne in mind that material wealth is not a guarantee of happiness but economic stability is the one that provides the basic conditions for a normal and dignified life - social security, health care, free and accessible education, stable and a sufficient pension system.

According to the latest happiness report in the world, Croatia is ranked 75th out of 156 countries. The key factor that makes Croatian citizens unhappy is not a lack of material wealth, but also economic stability including a lack of social security, health care, an adequate pension system, free and accessible education.

keywords: happiness, happiness index, economics, impact